

YABANCI DİL OLARAK RUSÇA ÖĞRETİMİNDE OKUMA BECERİLERİNİN GELİŞTİRİLMESİ

Zoya ŞENGÜDER

Öğr. Gör. Dr. İstanbul Üniversitesi, Rus Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, zoya.senguder@istanbul.edu.tr, ORCID: 0000-0002-3377-5721

Şengüder, Zoya. "Yabancı Dil Olarak Rusça Öğretiminde Okuma Becerilerinin Geliştirilmesi". idil, 99 (2022 Kasım): s. 1545–1555. doi: 10.7816/idil-11-99-02

ÖZ

Bu makale "Yabancı Dil Olarak Rusça Öğretiminde Edebi Metinlerin İşlevi" başlıklı doktora tezinden üretilmiştir. Bunun yanı sıra çevrimiçi uzaktan eğitim teknolojilerini ve Rus edebiyatına ait türlü metinlerden yararlanarak uygulanacak "Yabancı Öğrenciler İçin Yaratıcı Okuma Atölyesi" adlı eğitim projesini açıklamaktadır. Çalışmanın amacı, Rusçanın yabancı dil olarak yüz yüze ve uzaktan öğretiminde, yabancı öğrencilerin ilgisini çekebilecek ve motivasyonunu artırabilecek bütünsel ve optimal okuma öğrenme sisteminin teorik gerekçesi ile bilimsel ve metodolojik yöntemlerin geliştirilmesidir. Makalemizde yer alan okuma yetisi, dört temel beceri arasında yer alan konuşma aktivitesi; fonetik ve sözcüksel-dilbilgisel bilgiler temelinde gerçekleştirilebilen karmaşık psikofizyolojik süreç olarak ele alınmıştır. Çalışmanın teorik önemi, okumayı öğretme sürecinin kalitesini arttırmanın ana yönlerinin belirlenmesidir. Çalışmanın pratik önemi ise, internet kaynaklarını kullanarak okumayı öğretme sırasında belirli metodolojik yöntemlerinin tanımlanmasıdır. Ayrıca okuma etkinliğinin Rusçayı yabancı dil olarak öğreten derslerin ana unsurlarından biri olduğu ve günümüzde uzaktan öğretimin üniversite ve diğer öğretim kurumlarının öğretim faaliyetlerinde başvurulan başlıca yöntemlerden biri haline geldiği gerçeğine dayanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Yabancı dil olarak Rusça öğretimi, edebi metinler, okuma ve anlama öğretimi, uzaktan eğitim, etkileşimli okuma dersleri

Makale Bilgisi:

Geliş: 9 Eylül 2022

Düzeltilme: 10 Ekim 2022

Kabul: 2 Kasım 2022

© 2022 idil. Bu makale Creative Commons Attribution (CC BY-NC-ND) 4.0 lisansı ile yayımlanmaktadır.

Giriş

Günümüzde Rusça da dahil yabancı dil öğretiminde iletişimsel yetinin oluşması büyük önem taşımaktadır. Metin, bir dilin yapısını belli eden güzel bir modelidir. Böylece metin okuma esnasında öğrencilerin hem dil yetisi hem de iletişimsel yetisi gelişir. Bu nedenle yabancı dil öğretiminde okuma çalışmalarının önemi bilinmektedir. Yabancı dil öğretiminde dinleme, konuşma, okuma ve yazma olmak üzere dört dil becerisini kazandırmak hedeflenir. Okuduklarını ve duyduklarını kavrama analiz edip kavrama anlamının, konuşma ve yazma ise anlatmanın göstergesidir. Okuma eylemi, başkasının kaydedilmiş konuşmasının algılanması ve anlaşılmasıdır. Okuma basılı ya da yazılı sözcüklerin duyu organları tarafından algılanması, anlamlandırılması ve yorumlanması işlemlerini kapsar. Anlama, yazının ne demek istediğini algılamaktır; okuma etkinliğinin amacıdır. Okuma, modern insanın hayatında büyük bir öneme sahiptir. Dört temel beceri arasında yer alır ve yazılı bir iletişim biçimi olarak, kitap, dergi, gazete gibi kaynaklardan bilgi edinilmesini sağlar. Okuma becerisi diğer dil becerilerine kıyasla özellikle akademik konularda büyük önem taşıdığından, Rusçayı yabancı dil olarak öğrenmekte olan öğrencilerin de hedef dilde ön plana koydukları beceri olarak bilinmektedir. Dolayısıyla öğrencilerin okuma sürecine katkıda bulunan faktörleri bilmeleri ve okuma süreçlerini bunları göz önünde bulundurarak geliştirmeleri gerektiği bilgisi öğrencilere yararlı olacaktır. Anadil öğretiminde, Funda Keskin ve Alpaslan Okur'un da belirttiği gibi dört temel beceri öğrenim sırasına göre dinleme, konuşma, okuma ve yazma olarak sıralanırken, ikinci dil öğretiminde okuma daha ön planda olmaktadır (Keskin, Okur, 2013:293-308). Dil öğretimi konusunda, okumanın önemine vurgu yapan Gıyasettin Aytaş ise okuyarak anlamının en önemli öğrenme şekli olduğunu düşünmektedir. Diğer dil becerilerini de içinde barındırmasından ötürü, okuma öğretiminin daha çok üstünde durulmakta ve bu alanda yoğun çalışmalar yapılmaktadır (Aytaş, 2005:461). Yu.I. Zonova, "Metodika obuçeniya çteniyu v aspekte prepodavaniya russkogo yazıka kak inostrannogo" ("Yabancı dil olarak Rusça eğitiminde okuma öğretimi") adlı çalışmasında, okuma becerisinin, öğrencinin yazılı metinden gerekli bilgileri çıkarabilmesini sağlayan iletişimsel bir yeterlilik oluşturduğunun altını çizmektedir. Okuma, tıpkı konuşma, yazma ve dinleme gibi dört temel dil becerilerini oluşturmaktadır. Dört temel dil becerisi ne kadar geliştirilirse, konuşma iletişiminin etkinliği ve başarısı öğrencinin öğrenme sürecine o kadar etkili olur (Zonova, 2018:18). Bu bağlamda modern yöntemlerle yabancı dil öğretmek, okumayı araç olmaktan çıkarıp, öğrenmenin hedefi olarak da görmektedir.

Yabancı Dil Öğretiminde Okuma Edinimi

Yabancı dil öğretiminde uzmanlar tarafından üzerinde sıkça durulan konuların başında okumanın bilinmesi ve okuma becerilerinin erkenden geliştirilmesi ihtiyacı gelmektedir. Uzmanlar tarafından yazılmış çok sayıda çalışmada, okuma mekanizmaları ele alınmış, gerekli dil materyalleri tanımlanmış, alıştırmaları geliştirilmiş, okunan metnin ne kadar anlaşıldığına dair kontrol yöntemleri sunulmuş ve okumanın farklı türleri ele alınmıştır. Bir öğretim yöntemi olarak düzenlenen okumanın, psikolojik donelerini göz önünde bulundurduğumuzda, daha iyi bir verimin elde edilmesi ve bir bütün olarak yabancı dile etkin şekilde hâkim olunması öngörülmüştür.

M.P. Çesnokova "Metodika prepodavaniya russkogo yazıka kak inostrannogo" ("Yabancı dil olarak Rusça öğretimi") adlı çalışmasında, okumanın özünde var olan aşağıda belirtilen psikolojik unsurları vurgular. Çesnokova'ya göre okumanın amacı, metinsel bilgilerin alınması ve işlenmesidir. Okumayı öğretmek, dinlemeyi ve konuşmayı öğretmekten daha kolaydır, çünkü okuyucu, kendisi için en uygun olan okuma hızını, tonlamayı, vurguyu seçebilir ve zor yerlere geri dönebilir. Metindeki bilgilerin anlaşılması, "biçim-anlam" ilişkisine dayanır. Anlamla kıyaslayınca biçim (işaretin şekli) ise bilinçte daha net ve açık bir şekilde görüntülenir. Çünkü psikolojide görsel belleğin görüntülerinin, işitsel belleğe göre daha güvenilir bir şekilde kaydedildiği tespit edilmiştir (Çesnokova, 2015:103-104).

Ayrıca Çesnokova, birkaç faktörden söz eder. Önemli miktarda dil materyalleri, söz dizimsel yapıların karmaşıklığı ve metni kendi kendine tonlama gerekliliği gibi bir öğretim konusu olarak okumanın oluşumunu ve işleyişini zorlaştıran faktörlere sahip olduğunu belirtir. Farklı bir açıdan bakıldığında uzmanın özellikle vurgu yaparak da belirttiği gibi, bu zorluklar bir fırsat olarak da görülebilir. Daha çok dil materyalinin bulunması, daha çok sözcüksel birimlere hâkim olunmasını, söz dizimsel yapıların karmaşıklığı ve metnin kendi kendine tonlanması gerekliliği de daha güçlü dil becerileri oluşturulmasına imkân sağlar (Çesnokova, 2015:103-104).

Çesnokova'ya göre, metindeki bir sözcüğün öğrencinin belleğinde uzun süreli görsel, işitsel ve konuşma motoru görüntüsü saklaması durumunda bu sözcük, daha net algılanabilir (anlaşılabilir ve tanımlanabilir). Bu da öğrencinin bu sözcüğü yazılı şekilde gördüğünü, duyduğunu, yazarken ve konuşurken kullandığını gösterir (Çesnokova, 2015:103-104).

Tüm bunların sonucunda yabancı dil öğretiminde öğrencilerin gerekli bilişsel stratejilerin

oluşturulmasının ihtiyaç olduğu sonucuna ulaşılır. A.N. Şçukin'a göre, öğrencinin (hem hedef dilinde hem de anadilinde) zorlanmasına neden olan metnin bir parçasının, ancak belirli kurallar, talimatlar, başka bir deyişle belli bilişsel stratejileri kullanarak anlayabileceği anlamına gelir (Şçukin, 2003:169). Yukarıdaki ifadeler, Kulibina tarafından da doğrulanmıştır:

Uygulamada görüldüğü gibi edebi eserlerin okunmasında iletişimin başarısı, okuyucunun daha önceden edinmiş olduğu bilgisine değil de metinden gerekli bilgileri çıkartmak için bilişsel stratejilere uygun bilgileri kullanma becerilerine bağlıdır. Bu bağlamda, edebi metnin kullanılmasıyla gerçekleştirilen yabancı dil dersi için metnin dışındaki bilgileri işlemeyi değil, metnin içindeki yorumlama noktalarını araştırmayı ve deşifre etmeyi amaçlayan bilişsel stratejileri öğretmeye odaklanan bir yöntem daha verimli olacaktır. Bu da edebi metinlerin okunmasını, okuyucunun düşüncelerinin yoğun çalışmasını ve yoğun yaratıcı bilişsel aktiviteyi içerir. (Kulibina, 2015:70-71)

Sıla Ay bilişsel stratejilerin, öğrenci metni okuma sürecinde bir sorunla karşılaştığı zaman ortaya çıktığının altını çizer. Öğrenci okuma ve metni anlama sürecinde bir sorunla karşılaşmadığı takdirde, geliştirdiği becerileri otomatik olarak kullanabilecektir. Ancak, metnin anlamını anlamakta güçlük çektiği zaman belirli stratejileri bilinçli olarak uygulamaya başlayacaktır (Ay, 2008:10).

Mehmet Temizkan, öğretmenlerin öğrencilere okuma ve anlama eğitimi vermeleri gerektiğini belirtir. Çünkü anlama yeteneği, çeşitli düşünceleri anlama, farklı edebi eserleri okuma, yorumlama gibi alıştırmaya çalışmaları yaparak gelişir. Bu beceriyi kazanmak ve geliştirebilmek için öğrenciler adına farklı stratejiler geliştirilmiştir (Temizkan, 2008:132).

A.İ. İvançenko ise "Praktičeskaya metodika obučeniya inostrannım yazıkam" ("Uygulamalı yabancı dil öğretimi") adlı çalışmasında, yabancı dilde başarılı okuma becerisi oluşturmak için gerekli bilişsel stratejileri listelemektedir:

- Harflerin net görsel görüntülerini kaydetmek (hangi harflerin yazıldığını bilmek);
- Harflerin görüntülerini ses ve konuşma motoru ile eşleştirmek (bu harflerin nasıl seslendirildiğini ve nasıl telaffuz edileceğini bilmek);
- Sesleri vurgulamak;
- Sözcükleri hecelere bölmek;
- Sözcükleri kısa süreliğine bellekte saklamak;
- Bellek içinde saklanan bilgileri bellekten çıkartabilmek (İvançenko, 2016:189-190).
- İvançenko tarafından düzenlenmiş, yukarıda belirtilen bilişsel okuma stratejilerinin listesi, A.A. Akişina ve O.E. Kagan'ın "Uçimsyauçit" ("Öğretmeyi öğretiyoruz") adlı kitabında yer alan bilişsel stratejiler listesi ile de desteklenebilir ve geliştirilebilir;
- Metnin, anlamı ve mantıklı bir gelişme içinde olduğunu unutmamak;
- Bilinmeyen sözcükleri görmezden gelerek bağlama göre içeriğini tahmin etmek;
- Önceki ve sonraki cümlelerin ve paragrafların bağlamını kullanmak;
- Sözcükler arasındaki dilbilgisel bağlantıları görmek;
- Tahminleri değerlendirmek;
- Başlıkları okumak ve onlardan sonuçlar çıkarmak;
- Anlaması zor olduğu zamanlarda durmamak;
- Arka plan bilgilerini kullanmak;
- Bilinmeyen sözcüklerin analizini yapmak;
- Metnin genel anlamını kavramak için okumak;
- Risk almak ve tahminleri test etmek;
- Anlamak için metindeki resimleri kullanmak;
- Sözlükten doğru sözcükleri bulmak;
- Anlaşılmayan sözcükleri atlamak;
- Kullanılabilecek bütün anahtarları kullanmak (Akişina, Kagan, 2016:106-107).

Çesnokova'ya göre, psikolojik okuma mekanizmalarının (bilişsel okuma stratejileri), anadillerinde okuma temelleri sağlam olan öğrencilerde, çoğu zaman yabancı dilde okuma öğretiminde olumlu bir rol oynamaktadır. Ancak bu mekanizmaların başka bir dile aktarılması, kendiliğinden gerçekleşmez. Onların yeni bir dil temelinde oluşturulması, yabancı dil öğretiminin en önemli görevlerinden biridir (Çesnokova, 2015:104-105).

Akişina ve Kagan, yukarıda yer alan okuma stratejilerinin, bu amaçlara odaklanmış öğretim ve aşağıda belirtilen alıştırmaların kullanım sürecinde öğretmen tarafından geliştirildiğine inanmaktadır:

- Öğrencilerin metnin mantıksal bir yapısının olduğunu unutmamaları için okumaya başlamadan önce şu soru sorulabilir: "Bu metinden ne bekliyorsunuz?"

- Öğrencilere bağlama göre edebi metnin içeriğini tahmin etmelerini ve bilinmeyen sözcükleri atlamayı öğretmek için şu alıştırmalar kullanılabilir: "Bilmediğiniz sözcükleri bulunuz"; "Paragrafı hızlıca (1 dakikada) okuyunuz ve ne anladığınızı anlatınız" vb.

- Edebi metni okurken bağlamı kullanabilmesi için paragraf içindeki anahtar sözcükleri -bulmaları istenebilir.

- Öğrencilerin, sözcükler arasındaki dilbilgisel bağlantılarını görebilmeleri için özneyi ve yüklemi bulup birbirleriyle ne şekilde ilişkili olduğunu göstermelerini rica edilebilir.

- Öğrencilerinin tahminlerini değerlendirebilmeleri için şu sorular sorulabilir: "Neden böyle düşünüyorsunuz?", "Nasıl bu karara vardınız?"

- "Başlıklara göz atarak metnin konusunu tahmin ediniz."

- "Anlaşılması zor olan yerlerle karşılaştığımızda ara vermeyin. Edebi metni sonuna kadar okuyarak metnin genel anlamını çıkartınız," gibi öğrencilere görev verilebilir.

- Öğrencilerin edebi metindeki arka bilgileri kullanması için bu bilgileri okumadan önce aktifleştirmek için çalışmalar uygulanabilir.

- "Bilinmeyen sözcüklerin analizini yapınız (örnek, sonek, fiilin zamanı, ismin, zamirin ve sıfatın çekimi vb.)" araştırma yapılabilir.

- Sadece sözcüklerinin anlamlarını değil edebi metnin içeriğini de anlayabilmesi için okumadan önce cevaplarının okuduktan sonra verilmesi gereken soruları sorulur.

- Hem öğrencilerin edebi metin ile ilgili tahminlerde bulmalarını hem de tahminlerinin kontrol etmelerini isteriz.

- Sözlükten doğru şekilde bilmeyen sözcükleri bulmak için bu sözcüklerin anlamını bağlama göre nasıl değiştiğini göstermek için özel alıştırmalar verilir.

- Araştırmalar yapılırken edebi metinle ilgili resimler kullanılabilir (Akişina, Kagan, 2016:107).

V.P. Gluhov "Osnovı psiholingvistiki" ("Psikolinguistik kuramı") adlı çalışmasında okuma sürecinin önemli bir psikolojik bileşenin anlamsal ve sözel olmak üzere olasılıksal tahmin olduğunun altını çizmektedir. Araştırmacı olasılıksal tahmin (anlamsal ve sözel), genel olarak konuşma aktivitesinin önemli bir psikolojik bileşeni olduğunu vurgulamaktadır. Gluhov'a göre,

Okumaya gelince, olasılıksal tahmin becerisi ne kadar gelişmiş ise okuma becerileri de o oranda iyi gelişir ve bu süreçte bağlantılı olarak otomatik hale gelir. Bu nedenle yabancı dil öğretmeni, bu bileşenin üzerinde çalışmalı, onu geliştirmeli ve iyileştirmelidir diye düşünmekteyiz.

Anlamsal tahmin, metnin başlığına bakarak metinde anlatılan olayları tahmin etme, öngörme ve ilk cümleleri okuyarak olayların nasıl gelişeceğini tahmin edebilme becerisidir. Bu nedenle bir yabancı dili öğretmek için verilen herhangi bir metin, öğrenci için kısmen yeni bilgiler içermek zorundadır.

Sözel tahmin ise, ilk harflerine bakarak sözcüğü tahmin etme, ilk sözcüklerle cümlelerin sözlü yapılarını ve ilk cümleye bakarak paragrafın devamını tahmin etme becerisidir. (Gluhov, 2005:201-210)

Araştırmacıların okuma üzerinde durduğu bir başka konu yabancı dil öğretiminin okumanın amaçlarıdır. Özcan Demirel okumanın şu amaçları içerdiği belirtmiştir:

- Doğru, sürekli ve anlayarak okuma becerisini kazanmak.
- Sözcük hazinesini geliştirmek.
- Okumanın bilgi kazanmanın yollarından biri olduğunu kavramak.
- Doğru ve güzel dille yazılmış metinleri okuyarak anlatım gücünü geliştirmek.
- Okumayı zevkli bir alışkanlık haline getirmek.

Bu amaçların yanı sıra okumada esas amacın yazarın vermeye çalıştığı mesajın ne olduğu vurgulanmaktadır. (Demirel, 1999:102)

Çesnokova 'ya göre okumayı öğrenme sürecinde iyi organize olabilmek kontrollü bir süreçten geçmeye yardımcı olur. Bunun oldukça karmaşık ve aktif bir düşünce süreci olduğunun bilinmesi gerekmektedir. Bu sürecin amacı, yazılı bir kaynaktan gerekli dış dil bilgisi elde etmektir. Ayrıca Çesnokova, okuma becerilerinin, okuma teknikleri (doğru seslendirme, sözcüklerin, cümlelerin ve deyimlerin doğru telaffuzu) ve okuduğunu anlama süreçlerinden oluşan birbirini destekleyen tek bir süreç sonucunda oluştuğunu vurgulamaktadır. Uzmanlar, okuma tekniğinin birçok unsuru kapsadığına dikkat çekmektedir. Bir sözcüğün fonetik yapısına hâkim olma yeteneğini,

sözcüklerin sürekli şekilde telaffuz becerilerini, cümleyi semantik bölümlere doğru şekilde ayırabilme becerisini ve tonlama yapısının türünü doğru tanımlama becerisini, **okuma tekniği** olarak kabul etmektedir (Çesnokova, 2015:104-105).

"Yabancı dil olarak Rusça öğretiminde okuma tekniğinin gelişmesine yönelik çalışmalara ne zaman başlanmalı? Edebi metinler, Rusça öğrenmenin hangi aşamasında devreye girmelidir?" sorularına yabancı dil uzmanları olan L.S. Juravleva ve M.D. Zinovyeva "Obuçeniye çteniyu (na materiale hudojestvennih tekstov" (Okuma öğretimi) adlı çalışmasında, şöyle açıklama getirmektedir:

Minimum okuma olgunluk seviyesine" ulaşıldığında girmelidir. Öğrenciler sadece grafik işaretlerini belirli anlamlarla ilişkilendirerek algılamayı bilmekle kalmadığı gibi aynı zamanda materyallerin anlamsal işleme sürecinde edebi metinde ortaya konan gerçekleri belirleyebilir, onlardan en önemli olanları ayırt edebilir, bunları özetleyebilir, değerlendirebilir ve yorumlayabilir. Bu ana kadar öğrenme ve yönlendirme okumasının temelleri atılmalıdır. (Juravleva, Zinovyeva, 1984:6)

Juravleva ve Zinovyeva gibi, yabancı dil uzmanları olan T.L. Revyakina, V.V. Şçur ve N.V. Fedotova da teknik becerilerin, sesli okuma ve içinden tekrarlama ile oluştuğunu düşünmektedirler. Bu nedenle okuma tekniğinin öğretilmesine, grafik becerilerine hâkim olma sürecine paralel biçimde giriş - fonetik kursu sırasında başlaması gerekmektedir. Genel olarak ilk aşamada öğrencilerin dikkatini birçok unsuru içinde barındıran okuma tekniği çekmektedir (sözcüğü doğru şekilde vurgulamaya, cümleyi doğru bir tonlama ile telaffuz etmeye çalışırlar). Sonuç olarak sözcükler arasındaki bağlantılar, bazı sözcüklerin ve cümlelerin anlamı anlaşılmamış olmaktadır. Okuma sırasında öğrenciler genel anlamıyla içeriğini anlamıyorlar, sonra da içeriğini anlamak için metni içlerinden hızlıca tekrar okumaya çalışıyorlar ve sonuç olarak okuma süreci, metni seslendirme sürecine dönüşmektedir. Bu nedenle yukarıda adı geçen uzmanlar, öncelikli olarak öğretmenlerin görevinin, öğrencilerin dikkatini okudukları metni anlamaya yönlendirmek ve okuyanın konsantrasyonunun bozulmaması için okuma sırasında sadece okumaya odaklanmalarını hataları düzeltmemelerini önermektedirler.

Revyakina, Şçur, Fedotova okuma tekniğinin oluşması ve gelişmesi için aşağıda verilen alıştırmaları önermektedirler:

- Öğrencilerin öğretmeni, sunucuyu takip ederek heceleri, sözcükleri, cümleleri tekrarlama veya tek başına okuması;
- Çeşitli tonlama yapılarına sahip olan cümlelerin yüksek sesle okunması;
- "Kartopu" denilen yöntemle dil birimlerinin sayısını yavaşça arttırarak cümleleri okumak (Biz okuyoruz...; Biz metni okuyoruz...; Biz enteresan bir metin okuyoruz...; Biz, hayvanlar ile ilgili enteresan bir metin okuyoruz... vb.);
- "Boncuk dizme" yöntemiyle metne bakmadan sayısı yavaşça artan cümleler okumak ve tekrarlamak (Biz metni okuyoruz. Biz metni okuyoruz. İvan ise metni okumuyor. Biz metni okuyoruz. İvan ise metni okumuyor. O pencereden dışarı bakıyor);
- Zaman kısıtlamasıyla birlikte metni sesli ya da sessiz okumak;
- Şiirleri ve nesirlerin bir kısmını hissederek okumak, ezberlemek (Revyakina, Şçur vd, 2013:57-58).

Uzmanlar, aşağıdaki maddelerin artık sağlamlaşmış bir okuma tekniğinin var olduğunu kanıtladığını düşünmektedirler:

- Öğrenciler harfler ve sesler arasında güçlü ilişkilerin varlığına inanmaktadır;
 - Okuma kural sisteminin hafızada ezberlenmiş halde olması konusu;
 - Metin düzeyinde doğru tonlama becerilerinin gelişmiş halde olması konusu;
 - Öğrencilerin dikkatlerinin fonetik kurallara odaklı olmaması.
- Ayrıca okuma hızı, okuma tekniğinin oluştuğunun önemli bir göstergesidir.

Yapılan her derste, okunan metnin geliştirilmesi için çalışılan metnin konusu ve sözcüksel-dil bilgilisel içeriğiyle maksimum derecede bağlantılı alıştırmaların seçilmesi gerekmektedir (Revyakina, Şçur vd, 2013:57-58).

Çesnokova, **anlama** kavramını, okuma tekniğinin geliştirilmesi üzerine yapılan çalışmalarla hazırlanmış okuma becerisinin ikinci yönü olarak tanımlamaktadır. Gerçek okuma süreci, dilsel formun sezgisel algısı ile yazılı

mesajın, yazarının niyetinin anlaşılmasıyla sona ermelidir. Bu aşamada Çesnokova, yabancı dil öğretmenin çalışmasını, metnin anlamsal açıdan bir bütün olarak nasıl algılanacağını öğrencilere öğretecek şekilde düzenlenmesini önermektedir. Okumanın öğrenilen sözcüksel - dilbilgisel materyalleri kontrol etme aracı haline gelmemesi gerektiği de unutulmamalıdır. Çünkü böyle bir durumda öğrencinin dikkati edebi metnin anlamsal bilgilerini çıkartmadan uzaklaşacaktır. Yabancı dilde okumaya hâkim olmak, öğrenciler tarafından belirli bir dil materyallerine hâkim olma alıştırmaları olarak değil de bilgi edinme yolu olan konuşma faaliyeti türlerinden birine (dört dil becerisi) hâkim olma olarak algılanmalıdır (Çesnokova, 2015:107).

Rus uzmanlar gibi Türk uzmanlar da yabancı dilde okumayı genelde iki basamaklı bir süreç olarak tanımlamaktadır. Örneğin, Günay'ya göre, "Dar anlamda okuma, yazılı bir metnin şifresini çözme, grafiksel olarak kodlanmış bir bildirinin kodunu çözme, ...geniş anlamda ise okuma, yazımsal bir metni yorumlamak demektir (Günay, 2007:15).

Böylece, yabancı öğrencilerin edebi metnin okuma sırasında sadece dilsel anlamları tanımlamayı amaçlayan bilişsel etkinlikler, edebi metnin tam anlamıyla algılanmasını sağlamaz. Edebi metnin öğrenciler tarafından anlaşılması bilişsel faaliyetler genellikle öğrencilerin gizli imgesel anlamları algılamadaki başarısı için gerekli temel koşuldur.

Kruçkova da okuma sırasında öğrencilerin bilişsel faaliyetlerinin, aşağıdaki hedeflere ulaşmak için gerekli olduğu konusuna olumlu yaklaşmaktadır. Örneğin,

- edebi metnin genel içeriğini bulmak;
- edebi metni okurken öğretmen tarafından belirtilen belli bilgileri bulmak;
- yazarın eserin içinde yer alan fikirleri ve gizlemiş olduğu anlamlarını ortaya çıkarmak vb. (Kruçkova, Mosçinskaya, 2015:107).

Okuma - Anlama Becerisinin Geliştirilmesi

Çalışmamızda daha önce de söz edilen, Ayten Şahin'in de belirttiği gibi, hedef dilin öğretiminde önemli bir yere sahip olan dört temel beceri içerisinde okuma, diğer becerilerle ilişkisi ayrı tutulamayacak bir konumdadır. Söz konusu okuma becerisi

...çok yönlü ve çok boyutlu bir niteliğe sahiptir. Bununla birlikte okuma becerisi yabancı dil öğretiminde diğer becerilerin gelişimini de olumlu yönde etkileyen bir beceri olduğu için öğretimi öncelik kazanmaktadır. Dolayısıyla okuma, yabancı dil öğretiminde yazmaya ve konuşmaya model olabildiği için oldukça önemli bir beceridir. (Şahin, 2010:65)

Ömer Demircan anadilde olduğu gibi yabancı dil öğretiminde de öğrencilerde oluşması ve geliştirilmesi gereken okuma becerilerini şöyle sıralandırır:

- Başlığı verilmiş bir metnin konusunu tahmin etme;
- Okunan metne uygun başlık bulma;
- Okuma parçasında geçen bilinmeyen sözcüklerin anlamını kestirme,
- Okunan metin hakkında genel bir bilgi sahibi olmak,
- Okunan metin hakkında ayrıntılı bilgiyi edinme,
- Okunan metnin ana fikrini ve yardımcı fikirlerini bulma,
- Okunan metinle ilgili bilgileri aktarma,
- Okunan metnin özetini çıkarmadır (Demircan, 2013:110).

Kişinin anadilinden farklı bir dilde okumayı öğretmek, yazılı metinlerin hatasız bir şekilde algılanmasını ve anlaşılmasını sağlamak için Çesnokova, çeşitli stratejileri ve becerileri geliştirmeye ve sistemleştirmeye yönelik belirli bir çalışma gerektiğini vurgular. Okuma becerilerinin oluşumu ve gelişmesi, aynı düzeydeki zorlukların özel olarak düzenlenmiş tekrarının bir sonucu olarak ortaya çıkar. Bu becerilerin seviyesi, öğrencinin dikkatini metnin biçiminden içeriğine geçirmenizi sağlayan dilbilimsel gerçeklerin otomatik olarak tanınmasını sağlamalıdır.

Ayrıca Çesnokova okuma becerileri geliştiren alıştırmaların kullanılan yönlerini sıralamaktadır:

- Eş zamanlı olarak yapılan alıştırmaların sayılarındaki artış;
- Sözcük, sözcük tamlaması, cümle, mikro metin olmak üzere farklı düzeylerdeki metin öğelerinin kullanımı ile dil materyallerinin karmaşıklığı;
- Alıştırma yapma hızının artırılması (Çesnokova, 2015:112-113).

Okumayı geliştirmede birçok teknikten söz eden Çesnokova, okuma becerilerini geliştirmeyi sağlayan aşağıdaki çalışma türlerini de önermektedir.

- Okuma tekniğiyle ilgili beceriler

Söz edilen becerileri, giriş - fonetik dersinde oluşturulmaktadır. Bu becerileri geliştirmeyi amaçlayan alıştırmalar, harfler, sözcükler, sözcük tamlamaları, cümleler, mikro metinler olmak üzere giderek karmaşıklaşan öğelerin telaffuzuna dayanır. Okuma hızı, başarılı okumanın en önemli göstergesidir: ilk aşamada bile yüksek sesle okuma oranını azaltırken hızlı okumaya ulaşılabilir.

- Dil materyallerini anlama becerileri

Bu beceriler, bir dizi ara beceriye bölünmektedir.

1. Sözcüklerin anlaşılması, grafiksel görüntülerin işitsel korelasyonu, bu görüntülerin uzun süreli bellekte saklanan standartlarla karşılaştırılması yoluyla sağlanır. Bu nedenle, sözcükleri ve deyimleri anlaması için öğrencilerin hafızalarında standartlar oluşmalıdır. Öğrenciler tarafından bir sözcüğün kullanma oranı ne kadar yüksek olursa, o sözcüğün ezberlenmesi de o kadar yüksek olur. Bir sözcüğün yalın halini bulma becerisi çok önemlidir; bu nedenle sözcükler ile yapılan alıştırmalar, olası tüm seçeneklerde sunulmalıdır. Alıştırmalar yapılırken bir sözcüğün maksimum bağlantılarının ve kullanım alanlarını gösterilmesi, sözcüklerin öğrencilerin hafızalarında daha iyi saklanmasına yardımcı olur, dolayısıyla okurken onları tanımak daha kolay hale gelir.

2. Sözcük tamlamalarını ve cümlelerini tanıma ve anlama, öğrencilerinin hafızalarında onların kalıp yargılarının varlığıyla elde edilir. Dilbilgisel olayların farkındalığı, olasılıklı tahmin mekanizmasının işleyişini sağlayacak otomatik tanıma düzeyine getirilmelidir. Bu mekanizmanın varlığı, cümlenin ilk öğelerine bakınca öğrencilerin cümlenin şemasını tahmin etmelerini sağlar.

Söz dizinlerinin doğru okunması ve cümle halinde birleştirilmesi için bu tip alıştırmaların yapılması önerilmektedir: "Verilen sözcüklerden sözcük tamlamalarını oluşturunuz" (sözcüklerin ilk veya çekilmiş hali verilebilir); "Verilen sözcüklerden anlamlı cümleler oluşturunuz" vb.

3. Okuma sırasında temel ve ikincil bilgileri ayırt etme becerisi çok önemlidir, çünkü bu beceri, bilgi yükünün değerlendirilmesi ile ilişkilidir. Bu amaç doğrultusunda, "Verilen cümleleri kısaltınız" veya "Verilen cümleleri genişletiniz", "Verilen metinde anahtar sözcüklerini bulunuz" gibi alıştırmalar önerilir.

Cümleyi anlamak, öğrencinin operasyonel zekâsıyla yakından ilgilidir. Operasyonel zekâ, "kartopu" adı verilen alıştırmaları yaptıkça gelişir (cümlelerin sıralı olarak genişletilmesi): "Kız kardeşim gitti. Kız kardeşim Moskova'ya gitti. Kız kardeşim tatil için Moskova'ya gitti. Kız kardeşim tatil için Moskova'ya ebeveynlerinin yanına gitti." Veya "boncukları dizme" adı verilen birbirleriyle anlamsal olarak bağlantılı cümleleri sırayla ekleme alıştırmaları da kullanılabilir. Örneğin, birinci öğrenci cümleyi söyler, ikinci öğrenci bu cümleye kendi cümlesini ekleyerek söyler, üçüncü öğrenci ise ilk iki cümleyi söyler ve kendi cümlesini ekler vb. Ezberlenmesi için şiir ya da nesirin bir parçası verilebilir.

- Metnin içeriğini anlama becerisi

Bu beceriler, cümleler ve paragraflar arasında anlamsal ilişkiler üzerine kuruludur. Söz edilen becerileri geliştiren alıştırmaların ana amacı, öğrencilerin metni tek bir anlamsal bütünlük olarak anlamalarına yardımcı olmaktır. Metin, ayrıntılı konuşma eseri, bu nedenle öğrenci metni ayrı öğelerini ayırmalı, ayrılan öğelerini birbirleriyle ilişkilendirmeli ve bir bütün olarak sentez etmeli. Okuma eğitimi sırasında bu beceriyi öğrencilerin geliştirmesi için aşağıdaki alıştırmalar kullanılır: "Verilen metni anlamsal bütünlük barındıran bölümlere ayırınız"; "Her bölüme uygun başlık bulunuz"; "Plana göre metnin bölümlerini tanımlayınız"; "Verilen metin içinde doğrulayan (yalanlayan) yerlerini bulunuz"; "Metnin ana bilgilerini içeren cümleleri okuyunuz" vb.

- Metin bilgisini kavrama becerisi

Bu beceriler, sadece yazarın fikrinin ve niyetinin kavranmasıyla değil de aynı zamanda öğrencinin amacıyla ilgilidir. Okuma süreci, ancak kişisel bir anlamı varsa gerçek bir iletişimsel eylem haline gelir. Böylece metnin anlaşılması, bir yandan yazarının amacını ve sebebini anlamakla, diğer yandan ise metni okumak için öğrencinin kişisel motivasyonunun gerçekleştirilmesiyle bağlantılıdır.

Öncelikli olarak, "metnin ardında" ne olduğunu özümsemek gerekir: yazının içerisindeki karakterlerin eylemlerinin nedenleri ve hedeflerini, yazarın çözdüğü problemler ile bağlantılı olarak konuşma aktivitelerini anlamak. Akademik eğitim dışında kişisel motivasyonun uygulanması, okuyucunun estetik zevklerine, eğitim seviyesine, yaşam tarzına ve pratik ihtiyaçlarına bağlıdır. Yabancı dil öğretiminde ise kişisel motivasyon yoktur. Öğretmenin görevi bunu yaratmaktır (Çesnokova, 2015:112-113).

Ayrıca, yabancı öğrencilerinin Rusça da dahil yabancı dilde okumaya ilgisini uyandırmak, motivasyonu desteklemek, dersi ilgi çekici ve etkili hale getirmek kolay bir iş (hedef) değildir. Bu sorunu çözmek için birçok farklı pedagojik yöntem bulunmaktadır. Bu yöntemlerden biri olan etkileşimli öğrenme – öğretme yöntemidir.

Etkileşimli öğrenme - öğretme ilkesi, öğrenme sürecinin sürekli, aktif etkileşim koşullarında gerçekleşmesidir. Öğretmen ve öğrenciler etkileşim halinde bulunurlar, öğrenciler birbirlerini eğiterek iş birliği yaparlar. Derste, açık, belirli hedefler konur ve tüm çalışmalar geri bildirimlere dayanarak yapılır. Aynı zamanda yabancı dil öğrenme motivasyonu artar, öğrencinin kişiliği, yaratıcılığı, yabancı dilde düşünme ve konuşma yeteneği gelişir (Messad, 2020).

Etkileşimli okuma öğretmenin örneği, A.S. Puşkin Rus Dili Devlet Enstitüsünde Bilimsel ve Metodolojik Bölümün Başkanı olan Prof. Dr. N.V. Kulibina tarafından geliştirilmiş "Yabancı Öğrenciler İçin Yaratıcı Okuma Atölyesi" adlı interaktif elektronik öğretme projesidir.

Kulibina "Yabancı Öğrenciler İçin Yaratıcı Okuma Atölyesi interaktif projesindeki filolojinin disiplinler arası rolü" adlı çalışmasında, yabancı dil uzmanlarının, okumayı öğretirken elektronik cihazların kullanımı aleyhine ifadelerde bulduklarını sadece basılı yayımların kullanılmasının gerekli olduğunu vurguladıklarını belirtmiştir. Bu doğru iddialara itiraz etmeyen Kulibina, genç nesilleri her türlü bilgisayar cihazından uzaklaştırmanın imkânsız olduğunu, ancak bunları gerekli, yararlı ve çekici içeriklerle doldurmanın mümkün olduğunu vurgulamaktadır (Kulibina, 2017:164-175).

Daha önce belirtildiği gibi, araştırmacı "Yabancı Öğrenciler İçin Yaratıcı Okuma Atölyesi" adlı interaktif bir kurs geliştirmiştir. Kursun birleştirici başlangıcı ise, A.S. Puşkin Rus Dili Devlet Enstitüsünde yıllarca (25 yıldan fazla bir süredir) uygulanmış olan Kulibina'nın okumayı öğretme tekniğidir. Son yıllarda, eğitim sürecindeki tüm katılımcıların etkileşimli iletişimini içeren bu teknik uzaktan öğretimde kullanılmaktadır (Kulibina, 2017:170).

Söz edilen kurs, yabancı dil olarak Rusça öğrenen çocuklar ve yetişkinler için hem klasik hem de çağdaş edebi metinleri kullanarak çevrimiçi (online) dersler için yedi (gelecekte bunlardan daha fazlası olabilir) tematik diziden (dizgiden) oluşan tek bir eğitim kompleksidir. Bu kursta aşağıda verilen tematik dizileri kullanılmaktadır:

– "Çetire Uroka Russkogo Yazıka" / "Rus Dilinin Dört Dersi" (Yazarlar: A. Ahmatova, B. Pasternak, M. Tsvetaeva, O. Mandelştam),

– "Çitayem Sovremennuyu Hudojestvennyuyu Literaturu" / "Çağdaş Edebi Eserleri Okuyoruz" (D. Prigov, L. Petruşevskaya, Petr Bormor, Dina Rubina vb.),

– "Uroki Çteniya Ne Tolko Detyam / "Sadece Çocuklar İçin Olmayan Okuma Dersleri" (M. Boroditskaya, S. Kozlov, V. Levin vb.),

– "Çitayem Stihî Russkih Poetov XVIII-XIX Vekov" / "18.-19. Yüzyıl Rus Şairlerinin Şiirlerini Okuyoruz" (A.S. Puşkin, M.Yu. Lermontov, F.I. Tyutçev, A.A. Fet, vb.),

– "Uroki Çteniya Po Programme "Literaturnoye Çteniye" Dlya Naçalnoy Şkolı" / "İlkokul İçin "Edebi Okuma" Programına Göre Okuma Dersleri" (Rus halk masalı "Rukaviçka / Mitten (Parmaksız Eldiven)", G. Oster, M. Moskvina, vb.) (Kulibina, 2017:170).

Okuma öğretimi hedefi olan yabancı dil dersi kurstaki çevrimiçi dersin prototipidir. Her derste edebi metin, metin okuma öncesi, sırasında ve sonrası alıştırmalar ve etkileşimli çalışmalar sunulmaktadır. Edebi metne (şiir, hikâye, masal vb.) ilişkin talimatlar, okuyucunun düşünce faaliyeti için koşullar yaratacak şekilde tasarlanmaktadır. Sorular ve alıştırmalar, öğrencinin metni anlayıp anlamadığının kontrolünü sağlayan test formatında verilmektedir. Tek bir öğretmen tarafından kaydedilen video ve ses parçalarının sırayla oynatılması, tüm bileşenlerin bir arada kalmasını sağlamakta ve gerçek bir derste bulunma hissi yaratmaktadır. Etkileşimli bir dersin olmazsa olmaz bileşeni, öğretmenin öğrencinin doğru cevaplara "Molodets!", "Umnitsa!", "Zameçtelno!" ("Aferin!", "Müthişsin!", "Harika!" vb.) ve yanlış cevaplara ise "Oşiboçka vışla!", "A eşli podumat?", "Podumay eşçö" ("Yanlışın var!", "Bir daha mı düşünüsen?", "Tekrar düşün!» vb.) verdiği tepkilerin ses kaydıdır (Kulibina, 2017:170-171).

Kulibina, projenin yenilikçiliğinin, çok çeşitli bilgisayar cihazları (sabit bilgisayarlar, tabletler, akıllı telefonlar) için çağdaş bilgi ve iletişim teknolojilerinin olanaklarına göre/uygun olarak geliştirilen yeni metodolojik modellerde yattığına inanmaktadır. Çünkü internet erişimli akıllı telefonu, tableti veya sabit bilgisayarı olan bir okuyucu, her zaman her yerde böyle bir okuma dersine katılabilir.

- Etkileşimli özel geliştirilmiş "Yabancı Öğrenciler İçin Yaratıcı Okuma Atölyesi" adlı kursu, aşağıdakileri sağlayan birleşik bir elektronik öğrenme ortamı yaratmaktadır:

- Okuyucuya klasik ve çağdaş edebi metinlerini (yaşına, ilgi alanlarına vb. göre) alışılmış (ve bu nedenle çekici) dijital formatta sunmak;

- Potansiyel okuyucunun, hem edebi metinlerle (şairler, öyküler, masallar vb.) hem de bağlantılar, grafikler, animasyonlar vb. ile desteklenmiş orijinal alıştırmalar sistemi ile ilgisini çekmek;

- Okuyucuya, edebi metinleri düşünerek okumanın (anlamsal algı) verdiği gerçek olasılıkları pratikte görsel olarak göstermek (Kulibina, 2017:171-172).

Söz edilen okuma derslerinde resimler, yazarların ve şairlerin portrelerinin veya fotoğraflarının reproduksiyonları, çizimler, grafikler, animasyonlar, çizgi film parçaları, müzik ses kayıtları vb. kullanılabilir. Gerekirse, dil ve ülke bilgisi veya diğer bilgileri içeren dipnotlar verilmektedir. Belirli bir dersin ek açıklamasında, potansiyel okuyucunun yaşını ve yabancı öğrenciler için de Rusça yeterlilik düzeyini belirtmektedir.

"Yabancı Öğrenciler İçin Yaratıcı Okuma Atölyesi" adlı interaktif kurs sitesinde (web sayfasında), etkileşimli derslerin gerçek öğrenme sürecine dahil edilmesiyle ilgili Rusçanın yabancı öğretmenlerinden alınan mesajlar yayınlanmıştır. Derslere katılanların yorumlarına bakılırsa, bu tür dersler okuyucular tarafından iyi karşılanmaktadır.

Kulibina, Rus ve yabancı dil bilimci meslektaşlarının projeye sağladığı desteğin yanı sıra Yandex Metrik web sitesinin istatistiklerinden yola çıkarak (üç ayda yaklaşık 2000 görüntüleme), etkileşimli okuma derslerinin hem Rusya'da ve hem de yurtdışında yabancı dil olarak Rusça öğrenenlere edebi eserleri okuma öğretiminde yer alacağı konusunda umut vaat ettiğini vurgulamaktadır (Kulibina, 2017:172).

"Yabancı Öğrenciler İçin Yaratıcı Okuma Atölyesi" adlı interaktif kursundan ilham alarak L.N. Tolstoy'un "Kostoçka" ("Çekirdek") adlı hikâyesi Rusça'yı yabancı dil olarak ilk yıllarında okuyan öğrencilerle ve Y. Yakovlev'in "Skripka" ("Keman") hikâyesini İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi'nde Rusçayı yabancı dil olarak üçüncü yılda okuyan öğrencilerle etkileşimli okuma dersleri düzenlemiştik. Öğrenciler sadece tüm alıştırmaları tamamlamakla kalmadı, aynı zamanda okuma derslerinden oldukça memnun kaldıklarını dile getirmiştiler.

Sonuç

Makalede ele alınan okuma becerilerinin gelişimi, sürecin iki tarafını da dikkate almalıdır: yazılı bir mesajın algılanmasını hazırlayan bir okuma tekniği ve konuşma aktivitesinin bir sonucu olarak bilgilerin anlaşılması. Özel alıştırmalar kullanarak yapılan sistematik ve odaklanmış öğretim başarılı bir sonuca yaklaşmayı sağlamaktadır.

Yabancı dil öğretiminde dört temel becerinin oluşmasında ve gelişmesinde öncelikle konuşma olmak üzere diğer becerilerin gelişimine paralel olarak okuma becerilerinin oluşması ve gelişmesi öngörülmektedir. Aynı zamanda okuma yetisini oluşturan, fonetik ve sözcüksel - dilbilgisel materyallerin birliği, öğrencilerin

konuşma yaratıcılığı için temel olarak uygulanmalıdır. Örneğin, okuma ve okumanın ardından yazılı konuşmaya geçiş; sesli metin dinledikten sonra konuşma etkinlikleri vb. Böylece yabancı dil öğretiminde okuma, fonetik, dilbilgisel ve sözcüksel olmak üzere dilin bütün yönleri ile öğretilir. Ayrıca okuma becerisi üç diğer temel beceri ile birlikte gelişir. Okuma stratejilerinin öğrenciler tarafından kullanılmasının okuduğunu anlama üzerine olumlu etkisi olacağı düşünülmektedir. Bu bağlamda üst biliş becerilerinin öğretilmesinin önemli olduğu varsayılmaktadır. Okumayı öğrenme sürecinin kalitesi de bu stratejiler sayesinde arttırılmaktadır. Yabancı dil olarak Rusça öğretiminde okumayı öğrenme sürecini başarıyla tamamlamak için belirli bir öğrenme aşaması için uygun olan alıştırmaları içeren ve öğrencilerin dil yeterliliği düzeyini, ayrıca öğretim amaçlarını, araçlarını, şeklini vb. dikkate alarak özenle seçilmiş çevrimiçi uzaktan eğitim teknolojileri de dahil öğretim materyallerini içeren, özel olarak tasarlanmış alıştırmalar sistemi gereklidir. Örneğin, çalışmamızda açıklanan N.V. Kulibina tarafından geliştirilmiş "Yabancı Öğrenciler İçin Yaratıcı Okuma Atölyesi" adlı interaktif elektronik öğretme projesidir. Bu sayede uzaktan eğitimde de öğrencilerin ilgisi çekilebilir ve motivasyonları arttırılabilir.

Kaynaklar

- Akişina, A.A. ve Kogan, O.Ye. Uçimsya uçit, Moskva: Russkiy yazık. Kursı, 2016.
- Ay, Sıla. "Yabancı Dilde Okuma Stratejileri: Farklı Zekâları Baskın Öğrencilerle Bir Durum Çalışması". *Dil Dergisi*, Sayı: 141, 2008, s. 7 -18.
- Aytaş, Gıyasettin. "Okuma Eğitimi". *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, Cilt: 3, Sayı: 4, 2005, s. 461-469.
- Česnokova, M.P. Metodika prepodavaniya russkogo yazıkă kak inostrannogo, Moskva: MADİ, 2015.
- Demircan, Ömer. *Yabancı Dil Öğretim Yöntemleri*. İstanbul: Der Yayınları, 2013.
- Demirel, Özcan. İlköğretim Okullarında Yabancı Dil Öğretimi. İstanbul: MEB Yayınları, 1999.
- Er, Mehmet ve Demir, Tarık. "Simülatif Türkçe Öğretim Sistemlerinin Geliştirilmesi". Ed. Ferruh Ağca ve Adem Koç. X. Uluslararası Dünya Dili Türkçe Sempozyumu Bildiri Kitabı. Eskişehir: ESOGÜ Basımevi, 2019, s. 603 - 607.
- Gluhov, V.P. Osnovi psiholingvistiki. Moskva: Astrel, 2005.
- Günay, V. Doğan. *Metin Bilgisi*. İstanbul: Multilingual, 2007.
- İvançenko, A.İ. *Praktičeskaya metodika obuçeniya inostrannım yazıkam*. Sankt – Peterburg: Karo, 2016.
- Juravleva, L.S. ve Zinovyeva, M.D. *Obuçeniye çteniyu (na materiale hudojestvennih tekstov)*, Moskva: Russkiy yazık, 1984.
- Keskin, Funda ve Okur, Alpaslan. "Okuma Eğitimi". Durmuş, M. ve Okur, A. (Ed), *Yabancılara Türkçe Öğretimi El Kitabı*. (s. 293 - 308). Ankara: Grafiker Yayınları, 2013.
- Kruçkova, L.S., Moşçinskaya, N.V. *Praktičeskaya metodika obuçeniya russkomu yazıkă kak inostrannomu*. Moskva: Flinta, 2018.
- Kulibina, N.V. "Rol filologiyi v mejdistsiplinarnom interaktivnom proekte "Uroki çteniyă – prazdnik, kotoryı vseğda s toboy", *Ekologiya yazıkă i kommunikativnaya praktika*, Sayı: 3, 2017, s. 164 – 175.
- . *Zaçem, çto, i kak, çitat na uroke*, Sankt - Peterburg, Zlatoust, 2015.
- Messad, Olga. "İnteraktivniye metodı obuçeniya na urokah RKİ". <https://youlang.ru/blog/interaktivnye-metody-obucheniya-na-urokakh-rki> (Ereşim Tarihi: 20.10.2022).
- Morozov, V.E. *Metodika uroka russkogo kak inostrannogo*. Moskva: VK, 2012.
- Revyakina, T.L. ve diğerleri. "Çteniyă kak aspekt obuçeniya na zanyatiyah po RKİ". *Lingvistika i mejkulturnaya kommunikatsiya*, Sayı:11, 2013, s. 54 – 60.
- Şçukin, A.N. *Praktičeskaya metodika obuçeniya russkomu yazıkă kak inostrannomu*. Moskva: Russkiy yazık, 2003.
- Şahin, Ayten. *Avrupa Dil Gelişim Dosyası Bağlamında Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Okuma Becerisini Geliştirmeye Yönelik Malzeme Oluşturma*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, 2010.
- Şengüder, Zoya. *Yabancı Dil Olarak Rusça Öğretiminde Edebi Metinlerin İşlevi*. Yayınlanmamış doktora tezi. İstanbul: İstanbul Üniversitesi, 2021.
- Temizkan, Mehmet. "Bilişsel Okuma Stratejilerinin Türkçe Derslerinde Bilgiye Dayalı Metinleri Okuduğunu Anlama Üzerindeki Etkisi". *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, Cilt: 28, Sayı: 2, 2008, s. 129 – 148.
- Zonova, Yu.İ. *Metodika obuçeniya çteniyu v aspekte prepodavaniya russkogo yazıkă kak inostrannogo*. Ekaterinburg: Uralskiy gosudarstvennyıy pedagogičeskiy institut, 2018.

DEVELOPMENT OF READING SKILLS IIN TEACHING RUSSIANS AS A FOREIGN LANGUAGE

Zoya ŞENGÜDER

ABSTRACT

This article has been derived from the “The Function Of Literature In Teaching Russian As a Foreign Language” doctoral thesis. An education project titled “Creative Reading Workshop for Foreign Students” which utilizes various Russian literary texts and distant education tools is also explained in this paper. The aim is to develop theoretical rationale on top of scientific and methodological ways for a holistic and optimal learning system that can attract and motivate foreign students both in face-to-face and distance teaching of Russian as a foreign language. In the article, reading ability and speech activity, which are among the four basic skills, are considered as complex psychophysiological processes that can be executed on the basis of phonetic and lexical-grammatical information. The theoretical significance of this study is the identification of main aspects of improving the process quality in teaching to read The practical significance of this study is the definition of specific methodological techniques in the course of teaching to read using internet sources. It is undeniable that nowadays distant education is a main element in teaching Russian as a foreign language, and distant education is one of the primary methods of teaching, which is used in many educational institutions including universities.

Keywords: Teaching Russian as a foreign language, literary texts, teaching reading and comprehension, e-learning course, interactive reading lessons